

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**АНАЛІЗ І ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА**

**Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни
”Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки”
для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
спеціальності
8.18010014 – "Управління фінансово-економічною безпекою"**

Обговорено та
рекомендовано
на засіданні кафедри
фінансів, банківської
справи та страхування
Протокол № 10
від 18.01. 2016 р.

Аналіз і оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни "Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки" для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності 8.18010014 – "Управління фінансово-економічною безпекою" / Укл. О.В. Шишкіна, О.М. Кальченко, О.І. Панченко, М.В. Дубина,– Чернігів: ЧДТУ, 2016. – 33 с.

Укладачі: Шишкіна Олена Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент
Кальченко Ольга Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент
Панченко Олена Іванівна, кандидат економічних наук, доцент
Дубина Максим Вікторович, кандидат економічних наук, доцент

Відповідальний за випуск: Ільчук Валерій Петрович, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор

Рецензент: Ільчук Валерій Петрович, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Загальні вимоги та структура курсової роботи	5
2 Рекомендації щодо виконання основних розділів курсової роботи.....	6
2.1 Дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства	6
2.2 Характеристика майна та джерел формування майна	9
2.3 Аналіз і оцінка фінансового стану як індикаторів фінансово-економічної безпеки	11
2.3.1. Аналіз фінансової стійкості	11
2.3.2. Аналіз ліквідності	13
2.3.3 Аналіз прибутку та рентабельності	22
2.3.4. Оцінка ділової активності підприємства	29
2.3.5 Діагностика ймовірності банкрутства.....	22
2.4 Оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства	24
Рекомендована література	32

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин в Україні обумовлює необхідність оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємств на основі аналізу їх фінансового стану. У сучасних умовах кожний господарюючий суб'єкт незалежно від виду основної діяльності і форми власності повинен реально оцінювати зовнішні та внутрішні загрози, власний фінансовий стан для забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки.

Вивчення дисципліни “Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки” передбачає засвоєння студентами способів, методів і інструментів оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємств, фінансових концепцій з точки зору прийняття рішень для ефективного функціонування.

Метою курсової роботи є аналіз і оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства в конкретний період його діяльності і розробка заходів щодо його підвищення.

Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки ґрунтується на аналізі фінансового стану в попередньому та звітному періодах, який відображений в фінансовій звітності, ідентифікації внутрішніх і зовнішніх загроз та оцінці ймовірності банкрутства підприємства. У процесі аналізу виявляються причини і фактори, які позитивно і негативно впливають на життєдіяльність підприємства, а по результатам аналізу формується комплекс заходів спрямований на поліпшення існуючого становища. Саме результати аналізу дозволяють визначити способи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки.

Виконання курсової роботи з дисципліни “Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки” націлено на закріплення і поглиблення знань з даного курсу; формування практичних навичок проведення оцінки і розробку обґрунтованих пропозицій щодо підвищення рівня фінансово-економічної безпеки та ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Методичні вказівки вміщують загальні вимоги і орієнтовну структуру курсової роботи, основні теоретичні відомості за кожним розділом курсової роботи, перелік завдань, які обов'язково повинні бути виконані студентом та рекомендовану літературу, котра дозволить ґрунтовніше з'ясувати основні теоретичні й практичні основи аналізу.

1 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ТА СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота виконується на базі фінансової звітності реального підприємства. Основна вимога до курсової роботи полягає у всебічному і глибокому аналізі фінансового стану підприємства, що досліджується на основі засвоєння студентом нормативних актів, правової основи підприємницької діяльності, узагальненням вітчизняних і зарубіжних методик аналізу.

Вихідні дані слід аналізувати за останній звітний період в розрізі наступних форм фінансової звітності:

- баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1);
- звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма №2).

Важливо показати вміння самостійно робити правильні висновки на основі вивченої літератури, зібраного, опрацьованого й узагальненого конкретного матеріалу.

Курсова робота повинна мати такі *основні розділи*:

Вступ.

1. Дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства

2. Характеристика майна та джерел формування майна

3. Аналіз і оцінка фінансового стану як індикаторів фінансово-економічної безпеки

3.1. Аналіз фінансової стійкості.

3.2. Аналіз ліквідності.

3.3. Аналіз прибутку та рентабельності.

3.4. Оцінка ділової активності.

3.4. Діагностика ймовірності банкрутства.

4. Оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства

Висновки.

Список використаної літератури.

Додатки.

Курсова робота повинна бути оформлена згідно з діючими стандартами.

Студент повинен здати роботу викладачу на перевірку у встановлені строки.

Захист курсової роботи відбувається відповідно до графіку, встановленого викладачем, після перевірки роботи і наявності позитивної рецензії.

2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вступ

У вступі до курсової роботи обґрунтовується актуальність оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства в сучасних умовах господарювання, визначається роль і місце такої оцінки на підприємстві, що досліджується.

Визначається мета роботи, зазначається її актуальність, формулюються предмет і об'єкт дослідження, завдання, які мають бути виконані; описуються методи і прийоми, що використовуються в курсовій роботі; встановлюються інформаційні джерела дослідження.

2.1 Дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства

Дослідження внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства повинна містити:

1) характеристику об'єкта дослідження курсової роботи (підприємства, організації, установи), а саме: його назву, адресу та юридичний статус; коротку історію створення; мету та види діяльності;

2) опис зовнішнього і внутрішнього середовища, в тому числі: основні техніко-економічні показники роботи (табл. 2.1), види діяльності підприємства, контрагенти (постачальники, споживачі), ринки на яких функціонує підприємство (доля на ринку, конкуренти, портфель заказів), особливості збуту продукції;

3) ідентифікацію ключових інтересів об'єкта дослідження і загроз його функціонуванню і розвитку (табл. 2.2, 2.3)

Таблиця 2.1 – Основні техніко-економічні характеристики об'єкта дослідження

п/п	Показники	Попередній рік	Звітний рік	Темп росту, %
1	Обсяг виконаних робіт (виробленої продукції), тис. грн.			
2	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.			
3	Фондовіддача, грн./грн.			
4	Коефіцієнт оборотності обігових коштів, тис. грн.			
5	Середньорічна вартість активів, тис. грн.			
6	Власний капітал, тис. грн.			
7	Операційні витрати, тис. грн.			
8	Валовий прибуток (збиток), тис. грн.			
9	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.			

Завдання:

1. Дослідити внутрішнє і зовнішнє середовище функціонування підприємства.
2. Ідентифікувати ключові інтереси об'єкта дослідження і загрози його функціонуванню і розвитку.

2.2 Характеристика майна та джерел формування майна*Теоретичні відомості необхідні для виконання курсової роботи*

Сукупність економічних ресурсів, які є в розпорядженні підприємства та які забезпечують отримання прибутку в разі їх корисного використання складають майно підприємства або його активи.

Активи підприємства поділяють на оборотні і необоротні. *Оборотні* – грошові кошти і їх еквіваленти, які необмежені в використанні, а також інші активи, призначені для реалізації і споживання на протязі операційного циклу або на протязі 12 місяців з дати балансу. Активи, що не є оборотними, класифікують як *необоротні*.

Майно підприємства – це сума всіх активів, тобто сума балансу, що постійно змінюється як в динаміці, так і в структурі під впливом фінансово-господарської діяльності, відображає галузеву приналежність підприємства.

Аналіз фінансового стану безпосередньо по балансу досить важкий і часто малоефективний, бо передбачає розрахунок великої кількості показників, що заважає дослідити головні тенденції в зміні фінансового стану підприємства. Тому в більшості випадків дослідження проводиться за допомогою порівняльного аналітичного балансу, який будується шляхом об'єднання окремих статей балансу (в залежності від потреб аналітика) і доповнюється показниками структури (табл. 2.4).

Актив балансу вміщує відомості про розміщення капіталу, що є в розпорядженні підприємства, тобто про вкладання в конкретне майно, матеріальні цінності, залишки вільних грошових коштів і т. ін. Пасив – відомості про джерела фінансування майна підприємства.

Необхідно проаналізувати за рахунок яких активів відбулося збільшення або зменшення вартості майна (рисунок. 2.1):

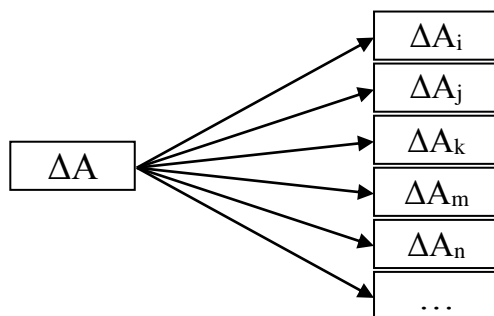

Рисунок 2.1 – Складові зміни вартості майна підприємства

Таблиця 2.4 – Схема побудови порівняльного аналітичного балансу

Найменування статей	Код строки	На початок звітної періоду		На кінець звітної періоду		Зміни		
		Абсолютні величини	Відносні величини	Абсолютні величини	Відносні величини	В абсолютних величинах	В структурі	Темпи росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8=6-4	9
АКТИВ								
A_i		A_0	$\frac{A_0}{B_0} * 100\%$	A_1	$\frac{A_1}{B_1} * 100\%$	$\Delta A = A_1 - A_0$	$\left(\frac{A_1}{B_1} - \frac{A_0}{B_0} \right) * 100\%$	$\frac{A_1}{A_0} * 100\%$
...								
A_j								
Баланс (Б)		B_0	100	B_1	100	$\Delta B = B_1 - B_0$	0	$\frac{B_1}{B_0} * 100\%$
ПАСИВ								
Π_i		Π_0	$\frac{\Pi_0}{B_0} * 100\%$	Π_1	$\frac{\Pi_1}{B_1} * 100\%$	$\Delta \Pi = \Pi_1 - \Pi_0$	$\left(\frac{\Pi_1}{B_1} - \frac{\Pi_0}{B_0} \right) * 100\%$	$\frac{\Pi_1}{\Pi_0} * 100\%$
...								
Π_j								
Баланс (Б)		B_0	100	B_1	100	$\Delta B = B_1 - B_0$	0	$\frac{B_1}{B_0} * 100\%$

Аналогічно, слід проаналізувати за рахунок яких факторів відбулися зміни в пасивах підприємства (рисунок 2.2):

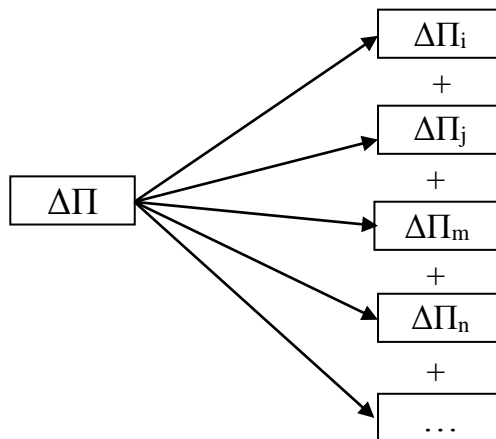

Рисунок 2.2 – Складові зміни вартості джерел формування майна підприємства

Завдання:

1. На основі вихідної фінансової звітності побудувати порівняльний аналітичний баланс.
2. Оцінити структуру і напрямки зміни основних балансових статей активу і пасиву.
3. Провести аналіз складу та джерел формування майна підприємства.
4. Сформулювати ключові результати аналізу з виокремленням позитивних і негативних аспектів, запропонувати заходи щодо поліпшення становища, що склалося на підприємстві.

2.3 Аналіз і оцінка фінансового стану як індикаторів фінансово-економічної безпеки

2.3.1 Аналіз фінансової стійкості

Теоретичні відомості необхідні для виконання курсової роботи

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства, вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, зі ступенем його залежності від кредиторів та інвесторів. Фінансова стійкість характеризує стабільність діяльності підприємства в довгостроковій перспективі.

Для оцінки оптимальності співвідношення власного і залученого капіталу можна використовувати сукупність наступних показників.

Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) (K_a) – характеризує частку власного капіталу в загальній сумі капіталу, авансованого в діяльність підприємства:

$$K_a = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Всього джерел коштів}} = \frac{П_{1495}}{П_{1900}}. \quad (2.1)$$

Критичне значення коефіцієнта – 0,5. Чим вище значення, тим більш фінансово стійке, стабільне і незалежне від зовнішніх кредиторів підприємство.

Коефіцієнт фінансової залежності ($K_{ф.з}$) – характеризує ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування:

$$K_{ф.з} = \frac{\text{Всього джерел коштів}}{\text{Власний капітал}} = \frac{A_{1900}}{A_{1495}}. \quad (2.2)$$

Оптимальне значення даного коефіцієнту менше 2. Збільшення цього показника в динаміці означає зростання частки залучених коштів у фінансуванні підприємства, а, отже, свідчить про втрату підприємством фінансової незалежності. Якщо $K_{ф.з}$ наближається до 1, це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

Коефіцієнт фінансового ризику ($K_{ф.р}$) – характеризує співвідношення залучених коштів і власного капіталу:

$$K_{ф.р} = \frac{\text{Залучені кошти}}{\text{Власний капітал}} = \frac{П_{1595} + П_{1695} + П_{1700}}{П_{1495}}. \quad (2.3)$$

Критичне значення коефіцієнта фінансового ризику – 1. Даний коефіцієнт показує кількість позикових коштів, залучених підприємством на 1 грн. вкладених в активи власних коштів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_m) – показує, яка частка власного капіталу знаходиться в мобільній формі, а яка капіталізована:

$$K_m = \frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}} = \frac{П_{1495} - A_{1095} + П_{1595}}{П_{1495}}. \quad (2.4)$$

Власні оборотні кошти можна розрахувати двома способами:

- від суми власного капіталу відрахувати вартість необоротних активів і додати довгострокові пасиви;
- від суми оборотних активів відрахувати суму поточних зобов'язань і забезпечень.

Коефіцієнт має бути досить високим для забезпечення гнучкості при використанні власних коштів підприємства; позитивною тенденцією вважається невелике зростання його в динаміці.

Цей показник може варіювати в залежності від структури капіталу та галузевої належності підприємства. Для визначення оптимального його значення необхідно порівняти коефіцієнт маневреності даного підприємства з середнім показником по галузі або у конкурентів.

На величину наданих коефіцієнтів впливає багато факторів: галузева належність підприємства, принципи кредитування, структура пасиву, репутація

підприємства тощо. Тому для характеристики значень цих коефіцієнтів потрібно проводити їх співставлення в часі по групах споріднених підприємств.

Завдання:

1. Провести оцінку оптимальності співвідношення власного та залученого капіталу підприємства.
2. Визначити переваги і недоліки становища в якому опинилось підприємство.
3. Запропонувати заходи щодо усунення виявлених недоліків і проблем.

2.3.2 Аналіз ліквідності

Теоретичні відомості необхідні для виконання курсової роботи

Ліквідність – поняття неодноманітне. Слід відрізняти:

– *ліквідність активу* – характеризується здатністю перетворюватися в грошові кошти; ступінь ліквідності залежить від швидкості перетворення в грошові кошти;

– *ліквідність балансу* – визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких в гроші відповідає строку погашення зобов'язань;

– *ліквідність підприємства* – характеризується здатністю своєчасно і в повній мірі проводити розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями контрагентам.

Для проведення аналізу ліквідності балансу необхідно:

1) статті активу згрупувати за ступенем їх ліквідності і розташувати в порядку зменшення ліквідності таким чином:

а) *найбільш ліквідні активи (A1)*. До них відносять всі статті грошових коштів підприємства і поточні фінансові інвестиції:

$$A1 = A_{1160} + A_{1165}. \quad (2.5)$$

б) *активи, що швидко реалізуються (A2)*. До цієї групи активів відносять активи, для оборотання яких в грошову форму потребується більш тривалий час (наприклад: дебіторська заборгованість яка буде погашена за умовами договорів, векселя отримані тощо):

$$A2 = A_{1103} + A_{1104} + A_{1120} + A_{1125} + A_{1130} + \dots + A_{1155} + A_{1200}. \quad (2.6)$$

в) *активи, що реалізуються повільно (A3)*. До цієї групи активів відносять записи, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, а також оборотні активи, що не ввійшли в групи A1 та A2:

$$A3 = A_{1101} + A_{1102} + A_{1110} + A_{1170} + A_{1190}. \quad (2.7)$$

г) *активи, що реалізуються важко (A4)*. До цієї групи відносять необоротні активи підприємства, вартість яких відображена в першому розділі активу балансу:

$$A4 = A_{1095}. \quad (2.8)$$

2) статті пасиву згрупувати по строкам їх погашення і розташувати в порядку збільшення цих строків таким чином:

а) *найбільш строкові зобов'язання (П1)*. До них прийнято відносити поточну кредиторську заборгованість бюджету, по придбаним товарам, роботам, послугам, наприклад:

$$П1 = П_{1615} + П_{1620} + П_{1625}. \quad (2.9)$$

б) *короткострокові пасиви (П2)*. До цієї групи відносять короткострокові кредити, поточну кредиторську заборгованість і інші позикові кошти, що підлягають погашенню протягом 12 місяців, в тому числі статті четвертого розділу пасиву балансу з урахуванням означених вище обмежень, наприклад:

$$П2 = П_{1695} - (П_{1615} + П_{1620} + П_{1625}) + П_{1700}. \quad (2.10)$$

в) *довгострокові пасиви (П3)*. Ця група пасивів представлена довгостроковими зобов'язаннями і забезпеченнями підприємства, наприклад:

$$П3 = П_{1595}. \quad (2.11)$$

г) *постійні (стійкі) пасиви (П4)* – це статті першого розділу пасиву балансу.

$$П4 = П_{1495}. \quad (2.12)$$

3) порівняти суми в розрізі наведених груп за активом і пасивом балансу; баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються наступні умови:

$$\begin{aligned} A1 &\geq П1 \\ A2 &\geq П2 \\ A3 &\geq П3 \\ A4 &\leq П4 \end{aligned} \quad (2.13)$$

Якщо виконуються перші три нерівності в цій системі, це тягне за собою виконання четвертої. Тому важливо співставити підсумки перших трьох груп по активу та пасиву.

У випадку, якщо одна або кілька нерівностей системи мають протилежний знак від зафіксованого варіанту, ліквідність балансу в більшій або меншій ступені відрізняється від абсолютної.

При цьому теоретично нестача коштів за однією групою активів компенсується їх надлишком по другій групі у вартісній оцінці; в реальній ж ситуації менш ліквідні активи не можуть замінити у повній формі більш ліквідні. Співставлення $A1$ та $П1$ відображає співвідношення поточних платежів та надходжень; $A2$ та $П2$ – показує тенденцію зростання або зменшення поточної ліквідності в близькому майбутньому; $A3$ і $П3$ та $A4$ і $П4$

відображають відношення платежів та надходжень у відносно віддаленому майбутньому.

Згрупований баланс для оцінки його ліквідності має такий вигляд (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз ліквідності балансу

Актив	На початок періоду	На кінець періоду	Пасив	На початок періоду	На кінець періоду	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						На початок періоду	На кінець періоду
1	2	3	4	5	6	7=2-5	8=3-6
1. Найбільш ліквідні активи (A1)			1. Найбільш термінові зобов'язання (П1)				
2. Активи, що швидко реалізуються (A2)			2. Коротко строкові пасиви (П2)				
3. Активи, що реалізуються повільно (A3)			3. Довго строкові пасиви (П3)				
4. Активи, що реалізуються важко (A4)			4. Постійні пасиви (П4)				
Баланс			Баланс				

Більш детальний аналіз ліквідності підприємства проводиться на основі фінансових коефіцієнтів.

Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$) – характеризує достатність оборотних активів для задоволення поточних зобов'язань. Відповідно до загальноприйнятих стандартів, вважається, що цей показник повинен знаходитися в межах від 1,5 до 2:

$$K_{пл} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання і забезпечення}} = \frac{A_{1195}}{П_{1695}} \quad (2.14)$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шл}$) – характеризує можливість погашення фірмою поточних зобов'язань оборотними активами за відрахуванням запасів. Вважається, що цей показник повинен знаходитися в межах 0,7-0,8.

$$K_{\text{шл}} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання і забезпечення}} = \frac{A_{1195} - A(1100 + A_{1110})}{\Pi_{1695}} \quad (2.15)$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{\text{ал}}$) – показує, яка частка поточних зобов'язань може бути погашена миттєво. Теоретичне значення повинне бути не менш 0,2-0,25.

$$K_{\text{ал}} = \frac{\text{Гроші та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання і забезпечення}} = \frac{A_{1165}}{\Pi_{1695}}. \quad (2.16)$$

Основним абсолютним показником ліквідності є чистий робочий капітал.

Чистий робочий капітал (P_k) – це величина оборотних коштів, що залишається в обігу підприємства після повного погашення поточних зобов'язань і забезпечень:

$$P_k = \text{оборотні активи} - \text{поточні зобов'язання і забезпечення}. \quad (2.17)$$

Наявність чистого робочого капіталу свідчить про те, що підприємство здатне не тільки сплатити короткострокові зобов'язання, але й має фінансові ресурси для розширення діяльності і здійснення інвестицій.

Рівень достатності чистого робочого капіталу визначається шляхом порівняння з аналогічним показником інших підприємств.

Завдання:

1. Оцінити ліквідність балансу підприємства.
2. Провести аналіз ліквідності підприємства на основі коефіцієнтів.
3. Динаміку коефіцієнтів відобразити графічно.
4. Відзначити основні слабкі і сильні сторони підприємства, пов'язані із забезпеченням ліквідності і платоспроможності підприємства.
5. Запропонувати заходи щодо усунення виявлених слабких сторін діяльності підприємства.

2.3.3 Аналіз прибутку та рентабельності

Теоретичні відомості необхідні для виконання курсової роботи

Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати; збиток – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати.

Формування прибутку підприємства відображено на рисунку 2.3.

Рентабельність – це показник, що характеризує економічну ефективність.

Існує багато коефіцієнтів рентабельності, які використовуються в залежності від характеру оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, що в свою чергу, визначає вибір оціночного показника: валового, операційного прибутку тощо.

Оціночні показники прибутку:

а) валовий прибуток:

$$\Phi_{2090} = \Phi_{2000} - \Phi_{2050}. \quad (2.18)$$

б) операційний прибуток:

$$\Phi_{2190} = \Phi_{2090} + \Phi_{2120} - \Phi_{2130} - \Phi_{2150} - \Phi_{2180}. \quad (2.19)$$

в) прибуток до оподаткування:

$$\Phi_{2290} = \Phi_{2190} + \Phi_{2200} + \Phi_{2220} + \Phi_{2240} - \Phi_{2250} - \Phi_{2255} - \Phi_{2270}. \quad (2.20)$$

г) чистий прибуток:

$$\Phi_{2350} = \Phi_{2290} \pm \Phi_{2300} \pm \Phi_{2305} \quad (2.21)$$

В залежності від того, з чим порівнюється обраний показник прибутку, розрізняють дві групи коефіцієнтів рентабельності:

- 1) рентабельність капіталу;
- 2) рентабельність продажу.

До першої групи відносять наступні показники.

Рентабельність активів (ROA) – характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання прибутку.

$$\begin{aligned} ROA &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість активів}} = \\ &= \frac{\Phi_{2350}}{(A_{1300} \text{р.3} + A_{1300} \text{р.4}) / 2}. \end{aligned} \quad (2.22)$$

Цей показник важливий насамперед для інвесторів.

Рисунок 2.3 – Модель формування прибутку підприємства

Рентабельність власного капіталу (ROE) – характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує власний капітал.

$$\begin{aligned}
 ROE &= \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}} = \\
 &= \frac{\Phi_{2350}}{(П_{1495\text{гр.3}} + П_{1495\text{гр.4}}) / 2} \quad . \quad (2.23)
 \end{aligned}$$

Цей показник важливий насамперед для власників.

До другої групи входять наступні показники.

Валова рентабельність реалізованої продукції (R_G) – характеризує ефективність виробничої діяльності, а також ефективність політики ціноутворення.

$$R_G = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}} = \frac{\Phi_{2090}}{\Phi_{2000}}. \quad (2.24)$$

Операційна рентабельність реалізованої продукції (R_O) – показує рентабельність підприємства після відрахування витрат на виробництво та збут товарів, тобто затрат, які відносяться до операційної діяльності.

Якщо, наприклад, валова рентабельність не змінюється, а операційна в динаміці – зменшується, то це може свідчити про збільшення адміністративних та збутових видатків.

$$R_O = \frac{\text{Операційний прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}} = \frac{\Phi_{2190}}{\Phi_{2000}}. \quad (2.25)$$

Чиста рентабельність реалізованої продукції (R_N) – характеризує повний вплив структури капіталу і фінансування підприємства на його рентабельність.

Якщо операційна рентабельність не змінюється, а чиста рентабельність зменшується, це може свідчити про збільшення фінансових видатків, отримання збитків від участі в капіталі інших підприємств або про підвищення суми податкових платежів, що сплачує підприємство.

$$R_N = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}} = \frac{\Phi_{2350}}{\Phi_{2000}}. \quad (2.26)$$

Для оцінки рентабельності не існує нормативних значень тому, що ці показники різко коливаються по галузях. Але зростання показників рентабельності в динаміці є позитивною тенденцією.

Завдання :

1. Провести аналіз прибутку за етапами його формування.
2. Оцінити рентабельність підприємства на основі коефіцієнтів.
3. Відобразити графічно динаміку коефіцієнтів рентабельності.
4. Узагальнити результати розрахунків та виділити можливості підприємства щодо подолання виявлених проблем і основних загроз його функціонуванню і розвитку.

2.2.4 Оцінка ділової активності підприємства

Теоретичні відомості необхідні для виконання курсової роботи

Ділова активність підприємства проявляється в динамічності його розвитку, досягненні поставлених цілей, ефективному використанні економічного потенціалу, розширенні ринків збуту.

Ділову активність можна оцінити на якісному і кількісному рівні.

Для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства, як правило, використовують різні показники оборотності. Ці показники мають важливе значення для оцінки фінансового положення підприємства, оскільки швидкість обігу засобів спричиняє безпосередній вплив на платоспроможність фірми, а також може відображати підвищення виробничо-технічного потенціалу фірми.

На практиці набули поширення наступні показники ділової активності.

Ресурсовіддача (RO) або коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації) – характеризує, наскільки ефективно використовуються активи підприємства незалежно від джерел їх формування:

$$\begin{aligned}
 RO &= \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Середньорічна вартість активів}} = \\
 &= \frac{\Phi_{2000}}{(A_{1300\text{зр.3}} + A_{1300\text{зр.4}}) / 2}.
 \end{aligned}
 \tag{2.27}$$

Коефіцієнт трансформації показує скільки разів за звітний період здійснюється повний цикл виробництва і обертання, що приносить прибуток, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна грошова одиниця активів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{об}^{\text{дз}}$) – характеризує, скільки в середньому разів за звітний період дебіторська заборгованість перетворюється в грошові кошти:

$$\begin{aligned}
 K_{об}^{\text{дз}} &= \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Середньорічна вартість дебіторської заборгованості}} = \\
 &= \frac{\Phi_{2000}}{(A_{1125\text{зр.3}} + A_{1125\text{зр.4}}) / 2}.
 \end{aligned}
 \tag{2.28}$$

Для аналізу оборотності дебіторської заборгованості використовується також показник періоду оборотності дебіторської заборгованості (термін кредитування).

$$T_{об}^{\text{дз}} = \frac{365}{K_{об}^{\text{дз}}}.
 \tag{2.29}$$

Цей показник відображає розрахункову кількість днів для погашення кредиту, взятого дебіторами.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($K_{об}^{кз}$) – показує, скільки в середньому разів за звітний період обертається кредиторська заборгованість:

$$K_{об}^{кз} = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість кредиторської заборгованості}} = \frac{\Phi_{2050}}{(П_{1615зр.3} + П_{1615зр.4}) / 2} \quad (2.30)$$

Для аналізу оборотності кредиторської заборгованості використовують показник періоду оборотності кредиторської заборгованості:

$$T_{об}^{кз} = \frac{365}{K_{об}^{кз}} \quad (2.31)$$

Цей показник відображає розрахункову кількість днів для погашення кредиту, отриманого від постачальників.

Коефіцієнт оборотності запасів ($K_{об}^з$) – характеризує ефективність управління запасами:

$$K_{об}^з = \frac{\text{Собівартість реалізованої продукції}}{\text{Середньорічна вартість запасів}} = \frac{\Phi_{2050}}{((A_{1100зр.3} + A_{1110зр.3}) + (A_{1100зр.4} + A_{1110зр.4})) / 2} \quad (2.32)$$

Показник періоду оборотності запасів можна розрахувати:

$$T_{об}^з = \frac{365}{K_{об}^з} \quad (2.33)$$

Коефіцієнт оборотності основних засобів (або фондівіддача) ($K_{об}^{оз}$) - характеризує ефективність використання основних засобів:

$$K_{об}^{оз} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середньорічна вартість основних засобів}} = \frac{\Phi_{2000}}{1/2(A_{1010зр.3} + A_{1010зр.4})} \quad (2.34)$$

Як і для коефіцієнтів рентабельності, так і для показників ділової активності не існує абсолютних нормативних значень, тому що ці показники різко коливаються по галузях. Позитивною тенденцією вважається збільшення цих показників в динаміці.

Тривалість операційного циклу ($T_{об}^u$ – показує скільки в середньому днів необхідно для виробництва, продажу і оплати продукції підприємства, тобто на протязі якого періоду грошові кошти зв’язані в запасах:

$$T_{об}^u = T_{об}^z + T_{об}^{\partial z}. \quad (2.35)$$

Тривалість оборотності оборотного капіталу (фінансового циклу) ($T_{об.об}^k$):

$$T_{об.об}^k = T_{об}^z + T_{об}^{\partial z} - T_{об}^{kz}. \quad (2.36)$$

На відміну від $T_{об}^{\partial z}$, яка повинна бути як найменше, кожне підприємство зацікавлено в тому, щоб $T_{об}^{kz}$ була більше, при цьому якщо $T_{об.об}^k > 0$ – підприємство має потребу в грошових коштах, якщо $T_{об.об}^k < 0$ – це свідчить про те, що підприємство має в розпорядженні “чужі” гроші.

Завдання:

1. Провести оцінку ділової активності підприємства.
2. Відобразити графічно динаміку показників ділової активності.
3. Визначити основні недоліки пов’язані з діловою активністю, сформуванати комплекс заходів спрямований на їх подолання, який базується на сильних сторонах підприємства.

2.3.5 Діагностика ймовірності банкрутства підприємства

Теоретичні відомості необхідні для виконання курсової роботи

Діагностування ймовірності банкрутства підприємства рекомендується проводити за нижченаведеними методиками.

1. П’ятифакторна модель Альтмана:

$$Z_a = 3,107X_1 + 0,995X_2 + 0,42X_3 + 0,847X_4 + 0,717X_5, \quad (2.37)$$

$$\text{де } X_1 = \frac{\text{Фінансовий результат від операційної діяльності}}{\text{Вартість активів}} = \frac{\Phi_{2190}}{A_{1300}};$$

$$X_2 = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Вартість активів}} = \frac{\Phi_{2000}}{A_{1300}};$$

$$X_3 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позиковий капітал}} = \frac{\Pi_{1495}}{\Pi_{1900} - \Pi_{1495}};$$

$$X_4 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Вартість активів}} = \frac{\Pi_{1420}}{A_{1300}};$$

$$X_5 = \frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Вартість активів}} = \frac{\Pi_{1495} - A_{1095} + \Pi_{1595}}{A_{1300}}.$$

Якщо $Z_a < 1,23$, то підприємству загрожує банкрутство, якщо $Z_a > 1,23$, то підприємство має стійкий фінансовий стан.

2. Модель Терещенка О.О.:

$$Z = 1,04 * x_1 + 0,75 * x_2 + 0,15 * x_3 + 0,42 * x_4 + 1,8 * x_5 - 0,063 * x_6 - 2,16, \quad (2.38)$$

де $X_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} = \frac{A_{1195}}{\Pi_{1695}};$

$$X_2 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Вартість пасивів}} = \frac{\Pi_{1495}}{\Pi_{1900}};$$

$$X_3 = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Вартість активів}} = \frac{\Phi_{2000}}{A_{1300}};$$

$$X_4 = \frac{\text{Фінансовий результат від операційної діяльності}}{\text{Чистий дохід}} = \frac{\Phi_{2190}}{A_{1300}};$$

$$X_5 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Вартість активів}} = \frac{\Phi_{2350(2355)}}{A_{1300}};$$

$$X_6 = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Позиковий капітал}} = \frac{\Phi_{2000}}{\Pi_{1595} + \Pi_{1695}}.$$

$Z < -0,55$ – фінансовий стан підприємства є незадовільним (воно перебуває в фінансовій кризі або ж під загрозою такої);

$-0,55 \leq Z \leq 0,55$ – однозначних висновків щодо якості фінансового стану зробити не можна, потрібен додатковий експертний аналіз;

$Z > 0,55$ – фінансовий стан підприємства є задовільним.

3. Модель діагностики банкрутства Г.Давидової та А.Белікова має вигляд:

$$Z = 8,38x_1 + 1,0x_2 + 0,054x_3 + 0,63x_4, \quad (2.39)$$

де $X_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Вартість активів}} = \frac{A_{1195}}{A_{1300}};$

$$X_2 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\Pi_{1420}}{\Pi_{1495}};$$

$$X_3 = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Вартість активів}} = \frac{\Phi_{2000}}{A_{1300}},$$

$$X_4 = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість}} = \frac{\Phi_{2350(2355)}}{\Phi_{2050}}.$$

Отримані значення Z-счета порівнюються з такими критеріями: Z0 –мах ступінь банкрутства 90-100%;

Значення в межах $0 < Z < 0,18$ – високий рівень банкрутства 60-80%;

$0,18 < Z < 0,32$ – середня ступінь банкрутства 35-50%;

$0,32 < Z < 0,42$ – низький рівень банкрутства 15-20%;

$Z > 0,42$ min ступінь банкрутства 10%.

Завдання:

1. Провести діагностику ймовірності банкрутства підприємства за трьома моделями.
2. Визначити імовірні загрози банкрутства підприємства та зробити висновки щодо ймовірності банкрутства підприємства, що досліджується.

2.4 Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства

Теоретичні відомості необхідні для виконання курсової роботи

Економічну безпеку підприємства слід розглядати як такий стан системи регулювання, а також рівень розвитку підприємництва в державі (регіоні), за якого дотримуються гарантії захищеності життєво важливих інтересів окремо взятих суб'єктів підприємницької діяльності та підприємництва загалом від внутрішніх і зовнішніх загроз. Причому, рівень економічної безпеки підприємства не є статичним показником, а включає такі три компоненти:

- наявний рівень економічної незалежності підприємств (щодо ресурсного забезпечення виробничо-господарської та фінансової діяльності, формування необхідної матеріально-технічної бази тощо);
- рівень економічної ефективності функціонування підприємств;
- здатність до подальшого розвитку (збільшення обсягів та поліпшення ефективності фінансово-господарської діяльності, формування раціональної територіально-галузевої структури; підвищення рівня конкурентоспроможності тощо).

Фінансова безпека підприємства визначається рядом факторів, а саме: рівнем забезпеченості фінансовими ресурсами, стабільністю і стійкістю фінансового стану підприємства, збалансованістю фінансових потоків та розрахункових відносин, ступенем ефективності фінансово-економічної діяльності, рівнем контролю за внутрішніми і зовнішніми ризиками.

Вибір системи критеріїв та індикаторів, які б адекватно відображали рівень економічної і фінансової безпеки підприємств в конкретний момент

часу, є вагомим завданням аналізу, оцінки та управління економічною безпекою

До базових критеріїв економічної і фінансової безпеки підприємств у межах складової «економічна незалежність» належать: рівень забезпеченості підприємств ресурсами, науковим і виробничо-технічним потенціалом; ресурсоозброєність виробництва; зношеність матеріально-технічної бази підприємств; показники ліквідності та платоспроможності; рівень злочинності відносно суб'єктів підприємництва; рівень сформованості системи забезпечення належного рівня комерційної таємниці та фізичної безпеки майна і персоналу підприємств (рис. 2.4).

Рисунок 2.4 – Система критеріїв фінансово-економічної безпеки підприємства

Систему критеріїв економічної і фінансової безпеки підприємств у межах складової «здатність до розвитку» утворюють такі показники: ефективність фінансово-господарської діяльності; рівень ефективності використання суб'єктами підприємницької діяльності ресурсного забезпечення; витратомісткість виробництва; конкурентоспроможність продукції підприємств.

Рівень економічної безпеки підприємства у межах складової «ефективність функціонування» відображають такі критерії: рівень інвестиційної та інноваційної активності підприємства; стабільність законодавства у сфері підприємництва, динаміка кількості дискримінаційних дій з боку адміністративних органів державної влади щодо суб'єктів підприємницької діяльності, рівень розвитку інфраструктури підтримки та безпеки підприємництва.

Використання системи показників – критеріїв, які відображають кількісний вимір рівня економічної й фінансової безпеки підприємства, на практиці дає змогу завчасно сигналізувати про небезпеку його зниження, виникнення загроз розвитку підприємства а також своєчасно вживати заходи, спрямовані на їх попередження.

Для моніторингу системи економічної та фінансової безпеки підприємства більш прикладне значення мають граничні (порогові) значення показників їх рівня – величини (індикатори), досягнення яких перешкоджає нормальному розвитку різних елементів об'єкта дослідження, призводить до формування негативних та руйнівних тенденцій у сфері його економічної безпеки та її складових. Наближення значення показників до їх гранично допустимої величини свідчить про наростання загрози нестабільності стану та розвитку підприємства, тобто про реальний підрив його фінансової безпеки.

У межах складової «економічна незалежність» доцільно виокремити такі індикатори економічної і фінансової безпеки підприємств: фондо- та матеріалоозброєність підприємства; коефіцієнт зносу матеріально-технічної бази підприємства; відношення дебіторської заборгованості до кредиторської.

До індикаторів економічної і фінансової безпеки підприємства у межах складової здатність до розвитку зараховують: операційні витрати на одну грошову одиницю реалізованої продукції; продуктивність праці, фондівіддачу, коефіцієнт оборотності оборотних активів; рівень матеріальних та енергозатрат (табл. 2.6).

До індикаторів у межах складової «ефективність функціонування» слід віднести: темпи приросту обсягів реалізації, сума інвестицій в основний капітал відносно валового національного продукту; витрати на інноваційний розвиток відносно валового національного продукту, перевищення експорту над імпортом.

Таблиця 2.6 – Показники економічної і фінансової безпеки підприємства

Показники – індикатори	Порогові значення
<i>Показники рівня економічної та фінансової незалежності</i>	
Фондо- та матеріалоозброєність	менше середніх значень даних показників у економіці регіону та країни (зокрема у галузевому розрізі)
Коефіцієнт зносу матеріально-технічної бази	менше 50%
Відношення дебіторської заборгованості до кредиторської	більше 1
<i>Показники ефективності функціонування підприємства</i>	
Операційні витрати на одну гривню реалізованої продукції	менше 1
Продуктивність праці, фондівіддача, коефіцієнт оборотності оборотних активів	менше середніх значень даних показників у економіці регіону та країни (зокрема у галузевому розрізі)
Рівень матеріальних та енергозатрат	більше середніх значень даних показників у економіці регіону та країни (зокрема у галузевому розрізі)
<i>Показники, що характеризують здатність до розвитку</i>	
Темпи приросту обсягів реалізації (скориговані на інфляцію)	більше 100%
Сума інвестицій в основний капітал відносно валового національного продукту	більше 25%
Витрати на інноваційний розвиток відносно валового національного продукту	більше 5%
Перевищення експорту над імпортом	більше 1

У світовій практиці, для оцінки фінансового стану суб'єкта підприємництва як з погляду ризиків, так і ефективності діяльності використовують п'ять груп показників, а саме: показники оцінки майнового стану, показники рентабельності, показники оцінки ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності, показники ділової активності та показники, що характеризують акціонерний капітал і ефективність його використання.

При цьому, для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, вітчизняні економісти рекомендують розраховувати показники зносу основних засобів, їх фондівіддачі, рентабельності активів, оборотності активів та ін. (табл. 2.7). Означені показники розраховувались у попередніх розділах курсової роботи.

Таблиця 2.7 – Ключові показники-індикатори рівня фінансової безпеки підприємства

Назва показника	Формула розрахунку		Економічний зміст	Порогове (нормативне) значення за основними методиками
	чисельник	знаменник		
1	2	3	4	5
Коефіцієнт зносу основних засобів	Сума зносу основних засобів	Балансова вартість основних засобів	Характеризує ступінь зношеності основних засобів підприємства	Менше 0,5
Фондовіддача основних засобів	Чистий дохід від реалізації продукції	Серед-ньорічна вартість основних засобів	Характеризує ефективність використання основних засобів	Більше 1
Коефіцієнт покриття (загальний)	Поточні активи (оборотні кошти)	Поточні зобов'язання і забезпечення	Характеризує достатність оборотних коштів для погашення своїх боргів	Порогове значення – 1,0. Критичне значення – 2. Значення – 2 – 2,5 свідчить, що фірма вчасно ліквідує свої борги
Коефіцієнт автономії (незалежності)	Власний капітал	Валюта балансу	Характеризує частку власного капіталу в загальній сумі капіталу, авансованого в діяльність підприємства	Порогове значення – 0,3. Оптимальне значення – не менше порогового
Рівень фінансового левериджу	Довгострокові зобов'язання та забезпечення	Власний капітал	Характеризує використання компаніями позикових коштів відображає рівень додаткового прибутку на власний капітал при різному ступені використання позикових засобів	Порогове значення – 3,0. Оптимальне значення – не більше порогового

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5
Коефіцієнт фінансування	Середня вартість заборгованості за період	Середня вартість власного капіталу за період	Визначає співвідношення загальної заборгованості та власного капіталу	Менше 1
Рентабельність активів	Чистий прибуток	Середня вартість активів за період	Показує який прибуток одержує підприємство з кожної гривні, вкладеної в активи. Дозволяє визначити ефективність використання активів підприємства	Пороговим значенням є індекс інфляції. Оптимальне значення – не менше порогового
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток	Власний капітал	характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує власний капітал	Порогове значення – 15%. Оптимальне значення – не менше порогового
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації	Середня вартість активів за період	Визначає потенціал компанії з одержання доходу при існуючих інвестиціях і структурі капіталу	Немає
Коефіцієнт втрати платоспроможності	Виручка від реалізації	Витрати (операційні витрати)	Показує, наскільки внаслідок негативних факторів можуть бути скорочені надходження коштів, щоб при цьому була можливість здійснювати необхідні платежі	Не менше 1

Обов'язковою і важливою складовою фінансового аналізу має бути, перш за все, оцінка показників рентабельності суб'єктів підприємництва, і зокрема рентабельності активів і капіталу.

Для детальної оцінки ліквідності, платоспроможності і кредитоспроможності суб'єкта підприємництва необхідно використовувати показники покриття та фінансування, оскільки вони, з одного боку, характеризують загальну захищеність підприємства, а з іншого – найменш залежать від особливостей діяльності того чи іншого суб'єкта підприємництва та локальних і незначних змін у структурі балансу.

Найбільш цікавим з погляду фінансової безпеки суб'єкта підприємництва й оцінки ступеня захищеності від зовнішніх фінансових ризиків є коефіцієнт втрати платоспроможності, оскільки саме він відображає ступінь теоретичної спроможності виконувати суб'єктом підприємництва свої зобов'язання у випадку настання певних негативних подій, тобто дає загальну характеристику його захисним фінансовим резервам.

Крім кількісних індикаторів оцінювання загрози банкрутства в процесі аналізу можна використовувати і якісні. До якісних індикаторів можливо віднести наступні:

- зміна керівництва та ключових працівників підприємства;
- зміна господарських партнерів (відмова від подальшого співробітництва з партнерами);
- затримка у виконанні поточних платежів;
- зміни у складі засновників;
- зміни організаційно-правової форми (з метою обмеження відповідальності);
- фінансування капіталомістких проектів, що не пов'язані з основною діяльністю;
- безконтрольне використання коштів тощо.

Завдання:

1. Визначити індикатори фінансово-економічної безпеки підприємства. Узагальнити їх у таблицю.
2. Проаналізувати динаміку змін показників, сформулювати позитивні і негативні тенденції у сфері безпеки, що відбулись.
3. Запропонувати систему заходів, спрямованих на посилення рівня фінанси-економічної безпеки підприємства.

Висновки

Після проведення розрахунків та аналізу за визначеними напрямками робиться висновок про фінансовий стан підприємства, рівень фінансово-економічної безпеки та їх динаміку, а також надаються пропозиції щодо покращення становища, що склалося. Текстові висновки узагальнити у схематично-графічному вигляді (рис. 2.5).

Напрямок дослідження	Результати діяльності підприємства		Заходи, спрямовані на посилення позитивних і нейтралізацію негативних результатів
	позитивні (+) / сильні сторони / переваги	негативні (-) / слабкі сторони / проблеми	
Внутрішнє і зовнішнє середовище функціонування підприємства			
Ідентифікація інтересів і загроз			
Аналіз фінансової стійкості			
Аналіз ліквідності			
Аналіз прибутку та рентабельності			
Аналіз ділової активності			
Діагностика імовірності банкрутства			
Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства			

Вибір кінцевих заходів, спрямованих на поліпшення фінансового стану і посилення фінансової безпеки

Макрорівень (заходи, незалежні від підприємства):

-
-
-
-
-

Мікрорівень (заходи, залежні від підприємства):

-
-
-
-
-
-
-
-
-

Рисунок 2.5 – Результати аналізу і вибір заходів поліпшення фінансового стану і посилення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Brigham U., Houston E. Fundamentals of financial management N-Y: McGraw-Hill, 2009 - 835 p.
2. Haustein H., Maier H. Innovation Glossary / H. Haustein, H. Maier. – Oxford, N.Y., Toronto, Sydney, Frankfurt, 1986.
3. Алексєєв І. В., Мороз А. С., Романів Є. М., Хома І. Б. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій: Навч. посіб. / Національний ун-т "Львівська політехніка". - Л. : Бескид Біт, 2003. -152 с.
4. Аналіз діяльності підприємства [Текст] : конспект лекцій / Єрмаченко В. Є., Штереверя А. В.; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : Вид. ХНЕУ , 2010 . - 144 с. : табл. - Бібліогр.: с. 140-141. - 75 экз.
5. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика: навч. посіб. (для студ. вищ. навч. закл.) - К.: Центр учбової літератури, 2009.- 328 с.
6. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. - К. : КНЕУ, 2005. - 592с.
7. Верхоглядова Н. І. Фінансовий аналіз суб'єктів господарської діяльності промислових підприємств. - Д. : Наука і освіта, 2003. - 203с.
8. Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський ін-т. - Л: ЛБІ НБУ, 2006.-414с.
9. Деєва Н. М., Дедіков О. І. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. / Дніпропетровська держ. фінансова академія. - Д. : ДДФА, 2006.-380 с.
10. Економічна безпека України в умовах ринкових трансформацій та антикризового регулювання [Текст] / О. С. Власюк ; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фін. упр.". - К. : ДННУ "Акад. фін. упр.", 2011. - 473 с.
11. Іванієнко В. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Харківський держ. економічний ун-т. - 2.вид. - Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. - 168 с.
12. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник.- 2-ге вид., стереотип,- К.:МАУП, 2001.- 152 с.
13. Кизим Н. А., Иваниенко В. В. Финансовый анализ: Учеб. пособие для студ. вузов / Харьковский национальный экономический ун-т. - 3-е изд., испр. и доп. - Х. : ИД "Инжэк", 2005. - 248 с.
14. Ковалев В. В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. - М. : Финансы и статистика, 1996. - 430 с.
15. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. - Х.: Фактор, 2007. - 784 с.
16. Крамаренко Г. О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 392с.
17. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник - К.: «Хай – Тек Прес», 2008.- 336 с.

18. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.. - К.: Вища школа, 2003. - 278 с.
19. Митрофанов Г. В., Кравченко Г. О., Барабаш Н. С., Большакова О. Ю., Кириченко І. Г. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Київський національний торговельно- економічний ун-т / Г.В. Митрофанов (ред.). - К., 2002. - 301 с.
20. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник.- К.: Центр навчальної літератури, 2007.- 488 с.
21. Приходько Н. І. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Харківська філія Українського держ. ун- ту економіки і фінансів. - Х. : ІНЖЕК, 2007. - 192 с.
22. Русак Н. А., Русак В. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования: Справ, пособие. - Минск : Вышэйшая школа, 1997. - 309 с.
23. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник - К.: Центр навчальної літератури, 2006.- 224 с.
24. Фінансовий аналіз. Методичні вказівки до практичних занять студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» всіх форм навчання / Укл. Кальченко О.М., Шишкіна О.В., Ервін В.І., Тарасенко А.В. – Чернігів: ЧНТУ, 2014. – 88 с.
25. Фінансово-економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Головка [и др.]; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К. : Центр навчальної літератури, 2006. - 444 с.
26. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навчальний посібник. - 2 вид., перероб. і доп. -К: ЦУЛ, 2002. 360с.
27. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Національний ун-т харчових технологій. - К. : Кондор, 2005. - 196с.
28. Шиян Д. В., Строченко Н. І. Фінансовий аналіз: Навч. посіб.. - К. : А.С.К., 2005.-230 с.
29. Шморгун Н.П. Головка І.В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник.- К.:ЦНЛ, 2006.- 528 с.
30. Янковский К. П, Липчинская М. Ф. Финансовый и инвестиционный анализ: Учеб. пособие / Санкт-Петербургский гос. инженерно-экономический ун-т. - СПб. : СПбГИЭУ, 2001.- 104 с.